

פרשת אהרן תשע"ב

כ"א

① ע"ל ע"ל

ויאמר ה' אל משה אמר אל הכהנים וגו' [כא] *
 א. הנה בעניני הלכות דינים נאמר בתורה ברובא דרובא בלשון וידבר לבד במקומות מועטים, ואף ביהושע שבכל מקום נאמר לו בלשון ויאמר, כשנאמר לו ליתן ערי מקלט נאמר וידבר, וכמפורש במכות ריש דף י"א דא"ר המא בר חנינא הטעם מפני שהן של תורה דדבור לשון עו הוא, וא"כ צריך להבין ק"ה שפרשה זו לדיני בהנים וקדושתו נאמר בלשון ויאמר. ונראה שעיקר ענין כהונה וקדושתם הוא כדי שהם יהיו כוורי העם, כמו שאמר משה בברכתו יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל, וכן נאמר בהבאת מעשר שני למען תלמד ליראה את ה' אלקיך כל הימים, שהוא ממה שרואה כהנים בעבודתם [כמובא בתוס' ב"ב כ"א ע"א ד"ה כי, מספרי], ועיין ברמב"ם סוף הלכות שמיטה שעל כל שבט לוי נאמר יורו משפטיך, אבל העיקר הוא על הכהנים, ולכן אף שלא קל הדבר להיות בקדושה שהן מה שניתוספו לו כמה דינים בשביל זה, הנאמרים בפרשה, ושצריך להיות זהיר הרבה באכילותיו ובכל הנהגותיו, אמרה תורה כאן בלשון ויאמר שהוא לשון נוח וקל, ורק שידע הכהן שמחוק ענין הגדול לעבוד בבית המקדש וללמד לבני ישראל תורת ה', צריך שיהיה עליו כל הדברים כדבר קל מאד, וכזה דמצינו שאמר משה לישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו', ואמרו חז"ל בברכות דף ל"ג ע"ב אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא, ותי' אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא, וכן צריך להיות אצל הכהנים כל מה שנאמר להם — מילתא זוטרתא, ולקבל בשמחה ובטוב לבב, מאחר שעבודתם דבר גדול מאד, ואם אינו דבר קל לפניו אינו ראוי בעצם לכהונה.

אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת וגו'. פרש"י אמר ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים. ולכאורה גם ואמרת הרי הוא לגדולים ואיך ידעינו שהוא לקטנים. ונראה שלהזהיר לחנך הבנים והבנות, אינו כלום מה שיאמרו להם שכן צריך לעשות, אם לא יראו שהוא דבר חביב מאד לאביו, שאם ישמע מאביו שהיה לו נסיונות גדולים לקיים מצות שבת וי"ט וכל המצות, רק שמ"מ צריך לעמוד בניסיון, לא יתחנכו הבנים מזה, דיאמרו דהם אינם גבורים כמותו ואין יכולים לכבוש יצרים, ורק כשישמעו מהאב שאומר שאין שום נסיון בקיום התורה והמצות מכיון שהוא ענין חביב כ"כ שהוא חיינו ואורך ימינו או יתחנכו בטוב, ונמצא שצריך לשתי אמירות, אחד לעצם האיסור והחויב, ושני שיהיה חביב, ומהו יתחנכו, וזהו ששתי האמירות שיאמרו לגדולים ויהיה מזה אזהרה לקטנים.

לא זו אביו שאינו מטמא לו שהרי הוא אינו ודאי אלא אפילו אמו שהיא ודאית אף על פי כן לא יטמא, ולכן כאן ככהן הדיוט שכא להתיר נקט אמו ברישא.

② אהרן וצ"ק

כ"א, ב'. כי אם לשארו הקרב אליו לאמו ולאביו ולבנו וגו'.

ע"ן בראב"ע שכתב חז"ל: וטעם להזכיר אמו קודם האב כי הזכר חי יותר מהנקבה ברוב עכ"ל. אבל עדיין אינו מיושב מדוע לקמן גבי כהן גדול כתוב: ועל נפשות מת לא יבוא לאביו ולאמו לא יטמא וגו', הרי דכאן הזכיר את האב תחלה. וכן להלן בפרשת נזיר [במדבר ו' פ"ז] כתוב: לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם במותם, הרי שהזכיר ג"כ האב קודם לאם. וצריך לומר כמו שדרשו בחורת כהנים [אות ה'] [ה'] דנקט הכתוב בדרך לא זד אף זו, שהרי ודאי דהם קודמין לאח, ונקט לא זו אמו שהיא ודאית, אלא אפילו שאינו ודאי מותר לו לטמאות, ועיי"ש. ולפיכך ככהאי גוונא שהכתוב בא לאסור — וכדלהלן גבי כהן גדול ונזיר — הרי הרבותא להיפך, כלומר,

ולכאורה יש לכאר, מאיזה טעם נחשוב שלאביו לא יטמא מפני שאינו ודאי, הא אם הוא אינו אביו הרי הכן מקור ואינו כהן כלל ומהיכי תיתי לן לאסור בטומאה! וצ"ל דזה ודאי שכיון שאנו סומכין בכל התורה על

החזקות וסוקלין ושורפיין עליהן ודאי דגם לענין טומאה דמהנו, ובלא טעמא דממ"נ נמי לא היה עולה על דעתנו לאסור עליו, אלא דבאמת התורה ירדה לתוך דעת האדם — שקשה עליו מבלי להטמאות לקרוביו אלה, ונמצא שלפיכך התירה התורה מפני רגשותיו, וכיון שכן אפשר שההרגש מתחשב עם הודאות הפשוטה — שאין זה מדרכי וכללי התורה אלא מדרכי האמת המופשטה, ודו"ק. ובאמת י"ל דלפיכך המציאו חז"ל שדין אכילות נוהג באלה הקרובים, משום דכיון דהתירה התורה לטמאות על כרחך שנפשו של אדם דוה על אלו, ורואין אנו שהתורה — או יותר נכון שחז"ל — תלו האכלות ברגשי האדם,

①

3

ב"ק ואמרה אלו ואלו דברי אלקים חיים הן והלכה כב"ה, ועיי"ש. ולכאורה מאי שנא מכל פלוגתא דתנאי או אמוראי שודאי כל אחד אומר שהלכה כמותו, ומאי שנא מחלוקת ב"ש וב"ה דמשמע דכאן היתה מלבד כל מחלוקתם גם מחלוקת אחרת שהללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו. והנראה לבאר הגמ' דבאמת היתה כאן מחלוקת חדשה — והיא כללית — מלבד כל פרטי דינין שנחלקו בכל התורה כולה, שב"ש אומרים הלכה כמותנו וב"ה אומרים הלכה כמותנו, כלומר שנחלקו היכא דישנו רוב ומיעוט אלא שהמיעוט הוא חריף טפי — דב"ש אזלי בטר החריפי ומשום דהחריף יכול לכוון יותר אל האמת לאמיתו, וב"ה סברי דאזלינן בטר השכל האנושי — ואף שזה אינו אמיתת האמת, אבל מכיון שלפי השכל האנושי נראה שכן הוא האמת הרי הדין באותו הרוב. ולפ"ז נמצא דלב"ש לעולם יש להשגיח בב"ק, שהרי הב"ק בודאי הנהו האמת האמיתי, וכיון שבפלוגתא זו נפסקה ההלכה דאזלינן בטר השכל האנושי גם לדעת ב"ש, א"כ ע"כ אית לן למיפסק כדברי ב"ה בממה נפשך — דלדידהו הא לעולם הילכתא כוותייהו, ולב"ש הא לדידהו משגיחין בב"ק, ודו"ק.

ואפשר⁶ דלפי מושגם כאמת נחלקו ג"כ בפרק האשה שנתארמלה [כתובות דף י"ז ע"א] בענין כיצד מרקדין לפני הכלה, דב"ה

סברי דיאמר כלה נאה וחסודה, וב"ש ס"ל דיש בזה חשש שקר, והיינו דב"ש סברי שבשום אופן אסור לשנות מהאמת לאמיתה, ולכן אפילו אם אחד קנה מקח רע מן השוק אסור לשבחו — שהרי לפי האמת האמיתית הרי זה מקח רע, וב"ה סברי דכיון דלעולם בעינן שתהיה דעתו של אדם מעורבת עם הכריות א"ב אין זה נחשב לשקר, והיינו שצריך להתחשב עם האמת של רגשי האדם, ודו"ק היטב.

ונבין לפ"ז מה דאיתא בספרי קבלה דלעתיד לבוא תיפסק ההלכה בבית שמאי, והיינו משום דרק בעולמנו צריכים אנו להתחשב עם האמת הנראית לרוב בני אדם, אבל לעתיד לבוא שאז תתגלה האמת האמיתית בודאי תהיה ההלכה כב"ש, ודו"ק.

שהרי כמו בשמחה אמרו יום א' לענין אלמנה וג', ולבתולה ז' ואח"כ ל' לענין מניעת חכשיטין, ויב"ח אם אמר מחמת הלולא³, כמו כן באבילות ישנה ג"כ אבילות יום א' וג' ימים וז' ימים ול' יום ויב"ח, והיינו דהם הם רגשות האדם — הן לטוב והן למוטב.

וביאור ענין זה — שהתורה מתחשבת עם השכל האנושי אע"פ שאינו האמת לאמיתה — נראה לבאר בהקדם ביאור דברי התוס' בעירובין [דף ו' ע"ב], דשם בגמרא איתא דיצתה בת קול דהלכה ככית הלל בכל מקום ולאחר הכת קול שוב אין לעשות

כדברי ב"ש. והקשו שם התוס' מדוע קי"ל ככת קול זו ולא קי"ל ככת קול שאמרה שהלכה כרבי אליעזר כנגד רבי יהושע וחכריו בפרק הזהב, ותירצו וז"ל: דהתם היתה כנגד רבים והתורה אמרה אחרי רבים להטות אבל הכא אדרבה כ"ה הווי רובא ולא הוצרכו ב"ק אלא משום דב"ש חריפי טפי עכ"ל. ודבריהם צריכין ביאור, דאי נימא שהיה הדין בהחלט דאחרי רבים להטות אף נגד חריפי א"כ ל"ל ב"ק כלל, ואם לא היה ברור גם דין זה א"כ שוב קשה דמאי מהניא בת קול?⁴

ונראה בביאור דבריהם, ע"פ מה שביארתי באריכות בחידושי לעיל כפרשת בראשית [א' פכ"ו] דהתורה מסרה לנו את המדות שהתורה נדרשת על ידיהן, ועל ידי אותן המדות אנו פוסקין כל ספק שנוגד לנו באיזו הלכה — ואין לו לדיין מה שענינו רואות, וכשהללו מזכין — אף שהאמת לאמתו שהוא חייב, מ"מ אם הרוב מזכין הרי הוא זכאי על פי דין תוה"ק דאחרי רבים להטות, ואף שאפשר שהמיעוט כיון לאמיתת האמת מ"מ התורה מסרה לנו את הדין איך שנדרוש עפ"י השכל האנושי, ועיי"ש⁵. ועיין בים של שלמה [בהקדמתו למסכתות ב"ק וחולין] איך שביאר הא דאמרו בגמ' אלו ואלו דברי אלקים חיים.

והנה בעירובין [דף י"ג ע"ב] איתא ג' שנים נחלקו ב"ש וב"ה הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו יצאה

(2)

וביום השביעי שבת שבתון
מקרא קדש... שבת היא לה' (ב.ג.ג)

1 יש להבין והרי כל הבריאה שייכת לה' ולמה נכתב דווקא על השבת "שבת היא לה'", והעניין יוסבר על פי מה שמסופר על החפץ חיים זצ"ל, שבזמנו חי עשיר גדול, וכפי גדול עושרו וממונו כן גדול צרותיו שהתבטאו במחלתו הקשה ומחלות בני ביתו, אשר כל הרופאים אמרו נואש ולא יכלו להעלות ארוכה ומרפא למחלותיהם.

(4)

פנ
היתה

6 יהודי זה היה רחוק מאוד מתורה ומצוות, והפעיל את עסקיו אף בשבתות כבימי חול רגילים.

לימים נזדמן לעשיר זה להפגש עם סוחר גדול שהיה ירא שמים ומדקדק במצוות, ובאותה הזדמנות תינה לפניו את צערו, כי מצבו בכי רע, וכל כל הממון הרב שיש לו אינו שוה מאומה, בו בזמן שכל משפחתו סובלת | יסורים קשים ומרים ומיני מחלות שונות שאין להם תרופה.

הסוחר הציע לעשיר לגשת אל ה"חפץ חיים" ולבקש את ברכתו. אולם העשיר שהיה רחוק מחיי תורה ומצוות, דחה כלאחד יד הצעה זו, באומרו: וכי הרב הוא מלאך שתהיה באפשרותו לשנות את הטבע? אך הסוחר הפציר בו מאוד עד ששיכנעו לגשת לצדיק.

16 כשנכנס הלה לבית הרב פרץ בבכי מר, ובתוך כך סיפר על היסורים והמחלות שלו ושל בני ביתו, וביקש והתחנן מהרב שיזאיל בטובו לברכו. אף הרב במקום לברכו, אמר לו תן לי את ידך, ואז לחץ הרב את ידי העשיר ואמר: "לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה", אם ברצונך ברכה, תתחיל לשמור שבת ואז הברכה תבוא מאליה.

7 התנצל העשיר בפני הרב ואמר: אדוני הרב! וכי סבור אתה שיכול אני בקלות לשמור שבת, והרי יש תחת ידי עשרות מפעלים, וסגירתם ביום שבת תגרום לי הפסד של הון עצום?

כשמוע הצדיק את דברי העשיר, שוב לחץ את ידו באומרו: "לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה", והרי כבר אמרתי לך, שהשבת היא ורק היא הברכה, ואם תשמור את השבת, הברכה תבוא מאליה.

8 העשיר לא ידע את נפשו מרוב צער ולא היה מענה בפיו, אך לאחר זמן מה התעורר כאילו ממחשבתו ואמר: אדוני הרב, חשבתי ברגע זה על פתרון נפלא, הרי בעוד כעשרים יום תסתיים השנה הנוכחית, ואז אסכם את ההכנסות וההוצאות של כל המפעלים והחנויות, ולאחר מכן אתחיל לשמור את השבת, ואם כן, תרשה לי אדוני הרב לחלל רק עוד שלש שבתות...

36 כששמע הצדיק דברים אלו, התפרץ בבכי ואמר: בני, בני, וכי חושב אתה שהשבת היא שלי, שאוכל להרשות לך לחלל אותה? אילו השבת היתה שלי באופן פרטי לא היה איכפת לי להרשות לך לחלל כמה וכמה שבתות, אולם השבת היא של הקדוש ברוך הוא בורא כל העולמות, ואם כן איך אוכל להעזיז להרשות לך לחלל שלש שבתות?

התרגש העשיר מדבריו של ה"חפץ חיים" האמיתיים והמאלפים, ובקול

חנוק מדמעות אמר: אדוני הרב, אילו ידעתי שהשבת היא כל כך חמורה, לא הייתי מעיז לחלל אפילו שבת אחת, ומקבל אני עלי בלב שלם להתחיל לשמור שבת. ואז בירכו הצדיק בברכת רפואה שלמה לו ולכל בני משפחתו. ואכן לא עברו ימים מועטים, וכולם התרפאו רפואה שלמה, ומני אז שקד על שמירת השבת ושאר מצוות התורה.

(5)
פ

[ליום י"ד [על שם] שחיטת הפסח, בלשון נביאים נאמר "ממחרת הפסח" על יום ט"ו, ש"פסח" נקרא בלשון נביאים יום אכילת הפסח, שהוא יום ט"ו⁵¹, דלשון התורה לחוד, ולשון נביאים לחוד.

(6) יום אכילת

ולפי הנראה, אף על גב דבלשון נביאים נמי יום י"ד נקרא פסח⁵⁴, לפעמים מדבר הכתוב מן התחלה, ולפעמים מן גמר המעשה. ובפרשת מסעי פירושו "ממחרת הפסח" דהיינו תחלת עשייתו⁵⁵, ממחרת זה יצאו. אבל בספר יהושע פירושו "ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח" ממחרת גמר הפסח, דהיינו ממחרת אכילתו, שבלילה זמן אכילתו (שמו"ג י"ט). וכאשר הכתוב אומר עד אחר הפסח אכלו⁵⁶, שהרי הכתוב בא לומר שהמין אכלו משיצאו ממצרים עד שבאו לארץ כנען ממחרת הפסח, אז מונה הכתוב גם כן אכילת הפסח עמו, שהרי צריך לגמרי עד ממחרת הפסח⁵⁷. ולפיכך אצל "וישבות המן ממחרת" (יהושע"ה י"ט), הכתוב

י"ט שלא נצטוו על החדש אלא לאחר ירושה וישיבה. ובפרק קמא דקרבנין (סוף ל:) מקשה אליבא דהך מאן דאמר, והכתיב (י' יהושע"ה, ט"ו) "ויאכלו בני ישראל מעבור" הארץ

ממחרת הפסח", אבל קודם זה לא אכלו⁵⁸, ומתוך, לא דלא היו רשאים לאכול, אלא שלא היו צריכין לאכול, שנסתפקו במן שבכליהם עד ממחרת הפסח. והקשו שם בתוספות (ד"ה קממת) דאדרבא⁵⁹, למאן דאמר דאף קודם ירושה וישיבה נתחייבו בחדש, איך אכלו ממחרת הפסח, דמחרת הפסח חמשה עשר בניסן, דהא כתיב בפרשת מסעי (ממדנ"ג, ג) "ממחרת הפסח יצאו בני ישראל"⁶², ואיך אכלו בט"ו בניסן, ותירץ ר"י, אף על גב דבלשון התורה נאמרה "ממחרת הפסח" על יום ט"ו, מפני שהתורה קראה (ל) "פסח"

מחבר ליל אכילתו עם שחיטתו⁶⁰, שלא היה הפסק למן עד ממחרת הפסח לגמרי. אבל "ממחרת הפסח יצאו בני ישראל", שאין הכתוב אומר דבר זה הגיע עד ממחרת הפסח, לכך היום שאחר שחיטתו נקרא "ממחרת". ופירוש זה נראה ברור:

(7) יום קריאת

ממחרת הפסח אכול מעיקרה לא אכול. "הקשה ה"ד אברהם אבן עזרא היכי אמרינן ממחרת הפסח דהכא הו"י שער בניסן שקרב העומר ולמח ממחרת הפסח ממחרת שחיטת הפסח קאמר דהיינו ט"ו בניסן שעדיין לא נקרב העומר דהכי נמי אשכחן בפרשת מסעי דכתיב ממחרת הפסח ילאו בני ישראל והם ילאו בני"ו ותומר ר"ם דהאי ממחרת הפסח דהכא היינו ט"ו בניסן מתי קאמר וה"ל דקרא ילאו מעטר הארץ כלומר מן השן ממחרת הפסח שהרי הארץ לא תטל מזה וקלי דהיינו חדש לא אכלו עד עולם היום הזה דהיינו ט"ו בניסן לאחר שקרב העומר וה"ל אשכחן ט"ו דאיקרי בעלם היום הזה דכתיב ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עולם היום הזה" מפרש נהי דבעלמח ממחרת הפסח הו"י ט"ו (6) הכא ר"ל ט"ו ולשון הסורה לחוד ולשון נביאים לחוד ולשון חכמים לחוד ועל כדרך ז"ל כן דהאי אילתריך למימר מעיקרה לא אכול הא אין לחלק בין ט"ו לקודם ט"ו כיון דאכתי לא אקרב עומר אלא פשיטא דר"ל ט"ו דהיינו ממחרת אכילת הפסח וההיא דפ' מסעי ר"ל ממחרת שחיטת הפסח כדפירשתי. [וע"פ חו"ט ר"ה י"ג ד"ה דאקרינן]:

פכ"ב. טו. וספרתם לכם וגו'. נשאלתי למה בספירת הימים סופרין בתחלת היום, היום יום א', משום תמימות ושבועות סופרין בסוף השבוע והו"ל לספור בתחלת השבוע היום יום אחד בשבוע הראשון. וכמו"כ כיום הח' הו"ל לספור היום שמונה ימים שהם שבוע אחד היום ראשון שבשבוע השני. ונראה שהטעם דבימים כתיב תספור חמשים יום הספירה בתחלה ובשבועות כתיב שבעה שבועות תספור לך הספירה בסוף כשחגיגה השבוע תספור שנשלמה שבוע.

(8) (כ"ח) (כ"ג)

(4)

(כד) יהיה לכם שבתון. שיהיה יום שבתה לנות בו. ואמר רבותינו⁸⁰ שבתון עשה הוא. והנה העושה מלאכה ביום עובר בלאו ועשה, והשובת בו מקיים עשה. ועל דעתם המועדות כולם הוקשו זה לזה* כי לא נאמר שבתון בחג המצות ולא בעצרת*. ובמילתא⁸¹ ראינו בפרשת החדש, ושמתם את היום הזה⁸², למה נאמר, והלא כבר נאמר כל מלאכה לא יעשה בהם⁸³. אין לי אלא דברים שהן משום מלאכה, דברים שהן משום שבות מניין, תלמוד לומר ושמתם את היום הזה, להביא דברים שהן משום שבות. יכול אף חולו של מועד הוא אסור משום שבות, והדין נותן* תלמוד לומר ביום הראשון שבתון* והנה ירשו שבתון לשבות בו לגמרי אפילו מדברים שאינן מאבות מלאכות ותולדותיהן. אבל לא נתברר לי זה, שאם נאמר שהוא אסמכתא מה טעם שיאמרו בלשון הזה* כי שבות בלשונם נאמר לעולם על של⁸⁴ דבריהם, והאיך יתכן לומר דברים שהן אסורין משום שבות של דבריהם מניין שיהו אסורין מן הכתוב, ודרך האסמכתות לשנות שהם מן התורה לא שיאמרו דבר זה שהוא מדברי סופרים מניין מן התורה, אבל היה לו לומר דברים שאינן מלאכה מניין ת"ל שבתון. נראה לי שהמרש הזה לומר* שנצטוונו מן התורה להיות לנו מנוחה ביום אפילו מדברים שאינן מלאכה, לא שיטרח כל היום למדוד התבואות ולשקול הפירות והמתנות* ולמלא החביות יין ולפנות הכלים, וגם האבנים מבית לבית וממקום למקום, ואם היתה עיר מוקפת חומה ודלתות נעולות בלילה*, יהיו עומסים על החמורים ואף יין⁸⁵ וענבים ותאנים וכל משא יביאו ביום, ויהיה השוק מלא לכל מקח וממכר ותהיה החנות⁸⁶ פתוחה והחנוני מקיף השלחנים על שלחנם והזוהבים לפניהם, ויהיו הפועלים משכימין למלאכתן ומשכירין עצמם כחול לדברים אלו וכיוצא בהן, והותרו הימים הטובים האלו ואפילו השבת עצמה⁸⁷ שבכל זה

(9)
כ"ה

אין בהם משום מלאכה, לכך אמרה תורה שבתון* שיהיה יום שבתה ומנוחה לא יום טורח⁸⁸, וזהו פירוש טוב ויפה

יום הכפורים. קרא את יום הזה צלשון כפרה ולא צלשון סליחה, כל שבא להורות על חופן וסילת העונות שיעשה הכפרה לנו ציוס זה, והוא הודני והתשובה, אשר רק צליוף אלה ציוס צדקום הזה כפיג הכפר העליון למעילה וסליחת העונות, וכמאמר (יומא ס"ח) אין יוסכ"ס נכפר אלא עם התשובה (ע"י רמז"ס ס"א ומחשבה), וזה ככלל צלשון כפורים, כי כבר פרש"י (ישעיה ע"י) ויום וכפר צריכס את מות, וכן עס ותפל עניך הוה לא תוכלי כפרה, כל כפרה צלשון סלוק צבר והרגומו עס לאעדיותא, וכן פ"י סרדיק כל כפרה צלשון ספרה, והנאמר צעעיר העששתל יעמד פ"י לכפר עליו הוה מענין זה כוונ"ס המפרשים עס לכפר עליו להמודות עליו, וכן צמר כהן גדול צמר צעדו וצעד ציומו פ"י כפרה דברים והוה סודווי אשר על ידה ומסלק ומסיר מעלמו את העון (עני"ס צ"ו וכלה לו לכפר עליו ריש ויקרא); חננוס את כפרה צלשון כפורים כהן כצסאר מקיות צלשון פיוס ולווי צסך כעסם והחמה (סעוראסען), צעך סס"י לצדו, יסר לנו צתורה עיקר גדול העלוק ליו"כ והוה סודווי והתשובה אשר צלעדה כמעט אין חועלת צעלנו של יום. — ולדברינו י"כ לנו ג"כ טעם נכון על שקרא את יום הזה כפורים צלשון כפ"ס, לפי פ"ס מדרגות שונות זו אח צעניו התשובה, כי סס"י מיראת העונת עונו לא נעסס לגמרי אכל ישאר צו כושס עס, חרות העונות סנגות, והס"י מיראת סלמת לאחמו עונו נעסס מכל וכל עד סכליתו, ולכרונתו חרות העונות יחיות, ולס"ס פני כפרה סלמה כקרא היום כפורים צלשון כפ"ס (ענניויליונגען): ועניתם את נשיותיכם, כולל עניו סגוף והנפש, עניו סגוף צרעונו, ועניו סנפש מנחשנות כעות, כי סס קפ"ס על נפש סכלית יותר מן העצרה עלמה, ואס יענה סלסס את גופו צלסס וצתענית, ולא יענה את נפשו מן סרסוריס רע"ס, הוה מועט ואין לו זכות מוחמו תענית. מדע לך ססוס כ"י סלשו מקילין צעניו סגוף צחולס ס"ס צו סכנס, ואין סלשו מקילין צעניו נפש, סלסס נפשו קפ"ס צחולס סרסוריס והוה נעססן דצנר, אין נעססין לו, ימות ואל יענל, סכה נצולר סעניו סגוף עס עניו סנפש הוה סעענית סעקו צלסס סכנס, והוה ססר צקצין, וגדול סכרו מן סקצין, סססקצין צעמונו, והסעענית צנפו, סססי סלצו ודמו מנעעט (ל" צמ"י צ"כ כד סקעס). ומסן סלכוונס זו לא סננר ועניתם את נפשכם, רק נפשתיכם, כי נפש כונו סיסעסס על סלק סרוסני ככה יסעסס על סלק סגופני, כונו סן יסרוף סלר"י נפשי, ונפשות כולל סתיסס סמומני וסכנשי, וכן סיתס צמכרסנ"י (ל" ס"ס צ"י) סס נפשתיכם, ללכלל כלל גופס ונפשו וללכנעס צסאי יומא:

(10)

כ"ה
ויקרא

11

16

21

(11)

ויעל על המזבה אשר עשה בבית אל בהמשה עשר יום בחדש השמיני בחדש אשר ברא מלבד (מלכו קרי) ויעש חג לבני ישראל ויעל על המזבה להקטיר.

כתב בספר "נפלאות מתורת השם יתברך" (פרק ג) ו"ל: הפרק הזה מראה באצבע כי מוכח שראתה תוה"ק שירבעם יעשה החג בחדש השמיני, ומוכח עוד שראתה תוה"ק שמי שיעשה אלהי מסכה הוא יעשה החג בחדש השמיני, וא"כ מוכח שראתה את ירבעם שיעשה העגל, ויעשה גם כן החג בחדש השמיני.

הנה ירבעם עשה החג הסוכות בחדש השמיני שהחליף חדש השביעי על חודש השמיני, אמנם בכמה ימים בימי החודש לא החליף, כי עשה ג"כ בחודש השמיני כמו בפר"ו לחדש השביעי, כמו דכתיב ויעש ירבעם חג בחדש השמיני בפר"ו יום לחדש כהג אשר ביהודה, ועתה ראה גם ראה אחי איך דכתיב בתוה"ק לשון מיותר לגמרי עד שא"א להגיד כ"א שמורה על ענין החג של ירבעם, דהנה בפרשת אמור (ויקרא כג) כתיב דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים לה' ואח"כ כתיב עוד (שם) אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחוגו את חג ה' שבעת ימים, ומוסיף שם גם

ועל ס"ס
כ"ה
ל"ב
ל"ג

ל"ד
ל"ה

(5)

ענין פרי עץ הדר. ומעתה אין לנו שום ספק על חרש אחר שגלתה לנו התורה הן כמ"ו יום לחדש השביעי הזה והן אח"כ בשנים אחרות, דגבי בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ, לא כתיב שם הזה, לגלות לנו שלא יהיה מקום לפעות וככל הזמנים החג הוא כמ"ו לחדש השביעי. אך פלא מאד דכתיב שם אח"כ עוד הפעם 'וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים בשנה חוקת עולם לדורותיכם בחדש השביעי תחוגו אותו, הלא כבר אמר מקודם באר היטיב לעשות החג בחדש השביעי ולא מקודם שביעי ולא לאחריו. הב' קשה מאד, אם חור עוד הפעם על חרש השביעי מדוע לא חור גם כן על בכמה בחדש, והוליל בחמשה עשר יום לחדש השביעי תחוגו אותו. ובשלמא מה דכתב עוד הפעם 'וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים בשנה יש לומר כמו שפירש רש"י שבעת ימים אם לא הביא בזה יביא בזה (שלמי הגיחה), יכול יהא מביא כל שבעה, ת"ל וחגותם אותו, יום אחד במשמע ולא יותר, ולמה נאמר שבעה ימים לתשלומין, אך מה דכתיב עוד בחדש השביעי תחוגו אותו קשה כנ"ל.

1
6
(12)
ע

אך נותן התורה הש"ת שמו, והנה בשר ודם בשנותן איזה חק אינו יודע מי יעבור על חוקו ובאיזה אופן יעבור על חוקו, אמנם ה' ראה מראש מי יעבור על חוקו ובאיזה אופן יעבור על חוקו. ומראש הזכיר על כל האופנים. והבט שעי"פ דרך השכל האנושי, יש מקום להגיד בשנותה התורה לעשות החג כמ"ו יום לחדש השביעי, שיכול להיות כי בני אדם יעברו בשאט נפש על החוק והמצוה הזאת ולא יעשו כלל המצוה. אבל זה לא יעלה על שום בן דעת להגיד כי יתנו בני אדם שיעשו מקצת החוק, והוא שיעשו כמ"ו לחדש רק לא בחדש השביעי, אלא כמ"ו לחדש השמיני כירבעם, זה אי אפשר כי שגנון וסכלות ושמות כזה לא יעלה על לב בן אדם וכו', אך ה' הצופה מראש ראה כי יהיה ירבעם שלחלק יצא, שיעשה החג כמ"ו יום לחדש, אך יעשה בחדש אחר בחדש השמיני, לכן על זה באה מראש אזהרה מה' 'חוקת עולם לדורותיכם בחדש השביעי תחוגו אותו, ולא בחדש השמיני.

6
4

ולדבי כתיב כאן 'חוקת עולם לדורותיכם' סמוך להא דבחדש השביעי תחוגו אותו, ולא כתיב זה מקודם כשהזכיר על חמשה עשר יום לחדש השביעי שם הו"ל לדורותיכם, וגם פלא שהטיל התיבות 'חוקת עולם לדורותיכם' בין 'שבעת ימים' ובין 'בחדש השביעי תחוגו אותו' ולא כתיב 'חוקת עולם מודם שאמר שבעת ימים בשנה' והו"ל חוקת עולם לדורותיכם שבעת ימים בשנה תחוגו אותו, כי הן על שבעת ימים והן על החדש השביעי קאי האי לדורותיכם, אך הוא ההבר אשר דברתי, דמה דכתיב כאן 'בחדש השביעי תחוגו אותו' קאי על ירבעם, שהוא היה אחר כמה דורות והוא עבר על בחדש השביעי, להכי דוקא כאן המקום לתיבת 'לדורותיכם', לגלות לנו כי באחרית הימים לדורותיכם, אז יהיה העובר על זה, ועליו בא הציווי מראש שלא יעבור על זה" וכו'.

26

ועוד שם: 'עוד ראייה גדולה לזה שכתבתי, והתבונן עוד דשם נבי העומר כתיב חוקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם, וכן שם נבי שתי הלחם כתיב חוקת עולם בכל מושבותיכם לדורותיכם, וכן נבי יום כיפור כתיב ג"כ חוקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם, אך כאן כתיב 'חוקת עולם לדורותיכם' ולא כתיב בכל מושבותיכם, ומי לא יראה כי כאן בא להזכיר על ירבעם, וענין זה לא היה בכל מושבותיכם, כי בירושלים עשו החג כמ"ו לחדש השביעי כחוק התורה, לכן לא כתיב כאן בכל מושבותיכם, כי מדבר ממי שיעבור על חוק זה, ולא עברו אותו בכל המושבות" (והנה נבי פסח לא כתיב שם חוקת עולם לדורותיכם, ואולי בא כאן לדמו היתר על חוקיה מלך יהודה דכתיב (דב"ה ב' ל) ויועץ המלך לעשות הפסח בחדש השני כי הוא עיבר ניסן בניסן, ואף כי אמרו שלא הודו לו, אך ה' כיפר בעדו, כמו דכתיב אצלו שם ה' יכפר בעד).

31
36

ועוד שם: 'עוד סמוכים להג"ל, והנה ירבעם עשה העגלים וגם עשה החג בחדש השמיני כמו דכתיב 'ועש עגלי זהב' וגו', ויעש ירבעם חג בחדש השמיני בחדש אשר בדא מלכו. ואולי רמזה תוה"ק כמה דכתיב (שמות לה) אלהי מסכה לא תעשה לך את חג המצות תשמור וגו' למועד חרש האביב וגו' אשר הדבר פלא מהסמיכות חג המצות וגו' תיבף אחרי אלהי מסכה'.

41

"שוב ראיתי במסכת מבות (כ): 'ואמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה כל המבזה את המועדות כאילו עובר אלילים שנאמר אלהי מסכה לא תעשה לך וסמך ליה את חג המצות תשמור וכו'. ודע כי בשני פסוקים בתוה"ק מסמך עכ"פ לפסח. הא' (שמות לה) אלהי מסכה וכו' את חג המצות וגו', הב' (שמות כג) ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך שלש רגלים תחוגו לי בשנה את חג המצות תשמור וכו' למועד חרש האביב. וכן מסה דכתיב (ויקרא כ) לא תעשו לכם אלילים ופסל ומצבה לא תקימו לכם וגו' את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו' וגו' ועי"ש איך שביאק הסמיכות.

46

ויש להוסיף על דבריו ולפרש הסמיכות ע"פ דברי הירושלמי שהבאנו לעיל שירבעם שינה גם את הזמנים של הימים טובים האחרים והשבחות, כמ"כ (ירושלמי ע"ז פ"א ה"א) בחדש אשר בדא מלכו וגו', אמר ר' אבין בר כהנא אף שבתות וימים טובים מצינו שבדה להם ירבעם בלבנו, הדא הוא דכתיב 'בחדש אשר בדה מלבו' מלבו' כתיב, כמה דאת אמרת (ויקרא כג לה) 'מלבד שבתות ה' עכ"ל הירושלמי.

51

וכפנים בהערה כתבנו בס"ד שאפשר שתיבת "אך" בחמשה עשר יום לחדש השביעי, באה למעט את החג שבדא ירבעם מלכו, שרק בחמשה עשר לחדש השביעי הוא חג האסיף. וגם אפשר לומר שלזה רמזה התורה בפרשת פנחס 'מועדי ה' אשר תקראו אתם במועדם אלה שבתות ה' עכ"ל הירושלמי.

56

6